

M a j

DOGADAJI OPŠTEG KARAKTERA

- 1. maj* — Stupila na snagu naredba VS NOV i POJ o uvođenju podoficirskih i oficirskih činova u Narodnooslobodilačkoj vojsci i o propisanim oznakama za svaki čin.
- 5. maj* — Ambasador izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije posetio predsednika SAD Franklina Ruzvelta i tražio da se založi za četnički pokret. Ruzvelt je izrazio nadu da će se moći stvoriti aranžman po kojem bi četnici i partizani, u cilju izbegavanja dalje bratoubilačke borbe, operisali u odvojenim delovima Jugoslavije.
- 7. maj* — Savezničke snage zauzele Tunis i Bizertu.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GŠ NOV i PO za I-levatsku da se jedinice 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske jače angažuju na pruži Beograd — Zagreb.
- 8. maj* — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito održao u s. D. Kruševu (u dolini r. Pive) sastanak sa zamenikom i pomoćnikom načelnika VŠ i komandantima divizija Glavne operativne grupe (sem komandanta 7. divizije NOVJ) na kome ih je upoznao s daljim planom dejstva i postavio zadatke: da 1. i 2. proleterska udarna divizija NOVJ unište preostale neprijateljske snage u istočnom delu Crne Goe, oslobode Kolašin i Berane (sada: Ivangrad), stvore povoljnu operacijsku osnovicu za prodor u Srbiju i. prodorom preko Kosova i Metohije, pomognu oslobodilački pokret u Albaniji: da 3. udarna divizija NOVJ obezbeđuje desni bok i pozadinu 2. proleterske divizije NOVJ. a 7. divizija NOVJ obezbeđuje levi bok i pozadinu 1. proleterske udarne divizije NOVJ.
- 9. maj* — Po naređenju VŠ NOV i POJ, 4. slavonska divizija NOV i POH preimenovana u 12. diviziju NOVJ.
- 10. maj* — Naređenjem Vrhovnog komandanta NOV i POJ, od 2. proleterske udarne, fi istočno-bosanske i Majevičke NOU brigade formirana Drinska operativna grupa sa zadatkom da zatvori pravce od Foče na jug.
- II. maj* — Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije, sa odobrenjem vlade V. Britanije, uputila instrukciju Draži Mihailoviću da privremeno prekine svaku saradnju sa okupatorom i kvasilinzima. »Odstupanje od ovoga može biti samo posle date saglasnosti britanske Vrhovne komande... a sa odobrenjem britanske i jugoslovenske vlade... Treba učiniti napor da se sa partizanima uspostave mirni odnosi, a vojne operacije će se voditi samo onda ako to bude potrebno radi samoodbrane*.
- Naredbom VS NOV i POJ reorganizovan 1. bosanski udarni korpus NOVJ, te od njega formirana dva korpusa: 1. bosanski udarni korpus NOVJ (sastava: 5. udarna divizija NOVJ, Bircanski i Majevički NOP odred, a bile mu potčinjene i 1. i 2. vojvođanska NOU brigada, koje su se nalazile u istočnoj Bosni) i 2. bosanski udarni korpus NOVJ (sastava: 4, 10. i 11. divizija NOVJ; ova poslednja bila u formiranju). Za operativno područje 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ određena je istočna Bosna, a za operativno područje 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ srednja i zapadna Bosna (bez Cazinske krajine).
- 12. maj* — Vlada SAD odlučila da pošalje misiju u štab Draže Mihailovića.
- Kod rta Bona u Tunisu kapituliralo oko 225.000 pripadnika nemačke i italijanske vojne sile, čime su, posle 35 meseci, završene borbe u severnoj Africi.
- U Vašingtonu otpočelo petodnevno vojno-političko konferisanje predsednika SAD Franklina Ruzvelta i predsednika vlade V. Britanije Vinstona Cerčila na kome su određene smernice za dalje vođenje rata.
- VŠ NOV i POJ uputio Vrhovnoj komandi savezničkih snaga za Sredozemlje zvaničan poziv da pošalje vojnu misiju u Jugoslaviju.
- 15. maj* — U Moskvi objavljeno raspuštanje Kominterne.

- Otpočela nemačka operacija »Švarc« (tzv. peta neprijateljska ofanziva ili bitka na Sutjesci). Tom operacijom, koja je trajala mesec dana, neprijatelj je želeo da uništi jedinice Glavne operativne grupe VŠ na uskom brdsko-planinskom prostoru Crne Gore, Sandžaka i Hercegovine, a s njima i vrhovno vojno i političko rukovodstvo NOP-a Jugoslavije. U njoj su učestvovala ove jedinice: četiri nemačke divizije (369, 118, 7. SS »Princ Eugen« i 1. brdska), tri italijanske divizije (»Taurinenze«, »Ferara« i »Venecija«), jedna bugarsko-nemačka divizijska borbena grupa (glavninu joj sačinjavali bugarski 61. i 63. puk), domobranska 4. lovačka brigada, nemački puk »Brandenburg« (za specijalnu upotrebu) i jedan nemački motorizovani pionirski bataljon. Sem ovih snaga, dve nemačke divizije (117. i 373) su se nalazile u rejonu Sarajeva i u dolini r. Neretve, a četiri italijanske divizije (»Emilija«, »Peruda«, »Murde« i »Marke«) u primorskom pojasu od Boke kotorske do donjeg toka r. Neretve. Odnos snaga je bio oko 117.000: 19.000 u korist neprijatelja.

- 16. maj
 - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio jedinicama Glavne operativne grupe VŠ da svi štabovi i komandni kadar posvete posebnu pažnju i ukažu svestranu pomoć trupnom sanitetu, da bi očuvali borbenu sposobnost svojih jedinica, koje su bile najviše zahvaćene tifusom.
 - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GŠ NOV 1 PO za Hrvatsku da od Vrhovne komande savezničkih snaga za Srednji istok zatraži zavoje, serum protiv tifusa i tetanusa, aparate za transfuziju krvi i drugi najpotrebniji sanitetski materijal za Centralnu bolnicu VŠ.

- 27. maj
 - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da saopšti grupi savezničkih diverzanata: VŠ smatra logičnom saradnju sa saveznicima; on traži da se pošalju oficiri za vezu i da se bombarduju neprijateljske koncentracije u gradovima Crne Gore.
 - Delegat. VŠ NOV i POJ 1 CK KPJ Edvard Kardelj obavestio CK KP Slovenije o planu da jedinice Dolenjske operativne zone NOV i PO Slovenije i jedinice 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske izvedu dejstva zajednički.
 - Po naređenju VŠ NOV i POJ 7. divizija NOVJ organizovala odbranu južno od r. Cehotine, na liniji s. Mijakovići — pl. Korijen — s. G. Brvenica — s. Gradac — s. Mrčevo. 1 zatvorila pravac Pljevlja — s. Đurđevića Tara da bi sprečavala nadiranje nemačke 369. legionarske divizije.
 - U rejonu s. Vučjaka i Ljutoča (na pl. Papuku), po naređenju VŠ NOV i POJ, od 17. i 21. brigade NOV i PO Hrvatske formirana 10. slavonska divizija (kasnije 28. divizija) 1. slavonskog korpusa NOVJ.
 - U Slavoniji, po naređenju VŠ NOV i POJ, od 10-te (kasnije 28. divizije) i 12. divizije NOVJ formiran 1. slavonski korpus (kasnije: 2. hrvatski, pa 6. korpus NOVJ).

- 28. maj
 - U Hot Springu (SAD) otpočela privredna konferencija savezničkih zemalja. Poslednjeg dana rada, 3. juna, potpisana je konvencija o posleratnoj ishrani stanovništva.
 - VS NOV i POJ naredio Štabu 1. proleterske udarne divizije NOVJ da u saradnji s NO odborima pljevaljskog i bjelopoljskog sreza skloni stanovništvo ispred okupatorskog terora.

- 29. maj
 - Vlada SAD obavestila ambasadora izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Vašingtonu da je za Kairo otpremila 282 tone konzervirane hrane namenjene četnicima Draže Mihailovića.
 - Vrhovna komanda savezničkih snaga za Sredozemlje obavestila VS NOV I POJ da prihvata poziv za slanje misije.
 - CK KPJ uputio pismo partijskim instruktorima pri Centralnoj bolnici VS u kome iznosi nedostatke u radu na zbrinjavanju i nezi ranjenika i bolesnika, Ističući potrebu da se ulože sve snage radi ozdravljenja što većeg broja drugova i njihovog vraćanja u jedinice. Pismom se postavlja da sve bolničko osoblje treba da prođe kroz stručne kurseve, kao i da se organizuje viši sanitetski kurs

- 20. maj
 - VŠ NOV i POJ doneo odluku da se težište operacija iz doline r. Pive, Tare 1 Lima prenese na severozapad i da se 1. proleterska udarna divizija NOVJ prebaci prema Foči, na front Drinske operativne grupe; da 7. divizija NOVJ na levoj obali r. Cehotine onemogući prodor neprijatelja od s. Boljanića ka s. Gradcu; da 3. udarna divizija NOVJ zatvori pravce Gacko — Pivska župa i Nikšić — Savnik; da 2. proleterska udarna divizija NOVJ brani srednji tok r. Tare i zatvori pravac Pljevlja Lovor Tara. Ovim pregrupisavanjem snaga i orijentisanjem 5. udarne divizije NOVJ iz centralne Bosne ka Foči izražena je osnovna ideja VŠ o proboju u istočnu Bosnu.

- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Štabu 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ u centralnoj Bosni da jednu diviziju usmeri na prugu Sarajevo — Bos. Brod i dalje pravcem Olovo — Han-Pijesak — Rogatica — Goražde. radi prihvata jedinica Glavne operativne grupe VS koje su se probijah: i/ neprijateljskog okruženja.
 - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Štabu 1 proleTERSke udarne divizije NOVJ da primi komandu nad jedinicama fočanskog sektora, razbije neprijatelja na liniji Foča — s. Sčepan Polje i ovlada levom obalom Drine i Sutjeske na oseku s. Deđevo — s. Suha.
 - Predsednik vlade Kraljevine Italije Benito Musolini naredio guverneru Crne Gore Pirciju Biroliju da italijanske divizije uzmu učešća u operaciji «Svare» (tzv. petoj neprijateljskoj ofanzivi), naglasivši da Italija ne može trpeti iza svojih leđa ustaničko područje u vreme kada se očekuje iskrcavanje anglo-američkih trupa u Grčkoj.
 - VŠ NOV i POJ prebacio dva bataljona 2. proleTERSke udarne brigade 2. proleTERSke udarne divizije NOVJ sa pravca Nikšić — Lipova ravan na Vučevo da bi držanjem ovog mostobrana obezbedio proboj Glavne operativne grupe VS preko r. Sutjeske.
 - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito odobrio da GS NOV i PO za Hrvatsku primi od saveznika pomoć u obuci, odeći, hrani i oružju, obavestivši ga da će VS uputiti delegate u Vrhovnu komandu savezničkih snaga za Sredozemlje i da se bez znanja VŠ ne mogu praviti nikakvi aranžmani sa saveznicima. Istovremeno je naredio da se savezničkim posmatračima saopšti da se vode žestoko borbe u Crnoj Gori, Sandžaku i Hercegovini.
- %
- CK KPJ preporučio politodelu 7. brigade 7. divizije NOVJ: povesti još odlučnu borbu protiv širenja pegavca i drugih bolesti i preduzeti mere za što brže ozdravljenje obolelih drugova i njihov povratak u jedinicu, naročito rukovodećih kadrova.
 - VS NOV i POJ naredio 7. diviziji NOVJ da do pristizanja upućenih pojačanja iz 1. proleTERSke udarne divizije NOVJ zadrži nemačku 369. legionarsku diviziju i po svaku cenu održi prelaze na Tari kod s. Tepaca, s. Lever-Tare i s. Durđevića Tare.
 - U Londonu vodili razgovore sovjetski ministar inostranih poslova Vjačeslav Molotov i britanski ministar inostranih poslova Antoni Iden, u kojima je, pored ostalog razmatran problem oružane borbe u Jugoslaviji. Izvršena je i razmena mišljenja 0 predlogu predsednika SAD Franklina Ruzvelta da četničke snage Draže Mihailovića i jedinice NOV i POJ imaju odvojene operacijske prostorije.
 - VŠ NOV i POJ doneo odluku da se proboj Glavne operativne grupe VŠ u istočnu Bosnu izvrši preko Vučeva i r. Sutjeske, te naredio 1. proleTERSkoj udarnoj diviziji NOVJ da blokira neprijateljske snage kod s. Zlatnog Bora, da »po svaku cenu« osigura prelaz preko r. Tare kod s. Uzlupa. ier je »taj prelaz od životne važnosti«. 1 da na levu obalu r. Drine uputi 2. proleTERSku NOU brigadu (a po mogućstvu I Majevičku NOU brigadu) sa zadatkom da izbije na liniju s. Suha — s. Vrbnica — s. Zakmur — s. Trbušće.
 - VŠ NOV i POJ naredio 1. proleTERSkoj udarnoj diviziji NOVJ da jednu brigadu uputi prema zaseoku Gradac (kod Pljevalja), u pomoć 7. diviziji NOV.T koja je sprečavala prodor nemačke 369. legionarske divizije ka s. Celebiću.
 - VŠ NOV i POJ naredio 1. proleTERSkoj udarnoj diviziji NOV.T da što više snaga prebaci na Pivsku planinu i da do 28. maja, preko Vučeva. uputi fi. istočnobosansku NOU brigadu Drinske operativne grupe ka s. Curevu, u pomoć 2. proleTERSkoj udarnoj brigadi 2. proleTERSke udarne divizije NOVJ koja je vodila teške borbe protiv nemačkih snaga.
 - U rejonu s. Njegovuđe (kod Zabljaka) spustila se padobranima vojna delegacija britanske Vrhovne komande iz Kaira. Delegacija od šest članova imala je zadatak da uspostavi kontakt sa NOV.T i pripremi teren za dolazak onih koji će činiti glavnu delegaciju pri VŠ NOV i POJ
 - Nemački poslanik u Zagrebu Zlfrid Kaše obavestio svoje Ministarstvo inostranih poslova o odnosima nemačkih i italijanskih komandi u Crnoj Gori i Hercegovini. 0 planovima za zajedničku italijansko-nemačku operaciju u Lici, o planu vrhovnog komandanta Jugoistoka generala Aleksandra Lera za operacije između r Save 1 r. Drave i o poteškoćama u formiranju muslimanske SS divizije.

BOSNA I HERCEGOVINA

- VS NOV i POJ konkretizovao ideju o probodu preko r. Sutjeske. Ponovo je objedinio 2. proletersku, Majevičku i 6. istočnobosansku NOU brigadu pod Stabom 2. proleterske NOU brigade, kako bi one očistile dolinu r. Sutjeske i Izbile na liniju s. Suha — s. Vrbnica — s. Zakmur — s. Trbušće, a 1. proleterskoj udarnoj diviziji NOVJ naredio da na odsecima s. Uzlop — s. Bastasi i s. Mratinje — Trnovačko jezero — s. Suha organizuje odbranu Tare i Drine i spreči prodor nemačkih snaga sa severa i juga ka Vučevu i Sutjesci. Time bi se omogućilo prebacivanje 7. divizije NOVJ na levu obalu Tare i prikupljanje ka Pivi.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Stabu 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da hitno sadejstvuje s jedinicama Glavne operativne grupe VS na sektoru s. Trnovo — Kalinovik pri probodu iz okruženja.
- 31. maj — U Londonu održana godišnja skupština Udruženja jugoslovenskih novinara u V. Britaniji na kojoj je većina članova odbacila predloženu rezoluciju da štampa podrži četnički pokret.
- Nemačka 1. brdska i 7. SS divizija »Princ Eugen« i italijanske divizije »Venecija« i »Ferara« uspostavile međusobnu taktičku vezu u dolini r. Tušnje i r. Bukovice i na liniji Divljak — Starac — s. Korita zatvorile obruč oko Glavne operativne grupe, osim na delu nemačkog fronta na r. Sutjesci od Tjentišta do s. Suhe.
- Maj k. — VS NOV i POJ uputio proglas narodu Crne Gore, Boke i Sandžaka da se sklanja od okupatorskog terora i stupa u NOV i POJ.
- Maj — Vlada V. Britanije odlučila da preko svojih vojnih misija uspostavi kontakt sa VS NOV i POJ.
- VS NOV i POJ doneo uredbu da se kod svih štabova brigada, divizija, korpusa kao i pri VS, ustanove sudovi časti za oficire NOV i POJ.
- Bilten VS NOV i POJ br. 28 objavio prvi ukaz vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita o proizvođenju i unapređenju oficira narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. Ukupno su proizvedena i unapređena 1144 oficira.
- U Biltenu VS NOV i POJ br. 28, povodom odluke VS o uvođenju podoficirskih i oficirskih činova u Narodnooslobodilačkoj vojsci, izišao članak vrhovnog komandanta Josipa Broza Tita »Narodni oficiri i podoficiri«.
- U »Ljudskoj pravici«, organu CK KP Slovenije, objavljen članak člana Politbira CK KPJ Edvarda Kardelja pod naslovom »Sloboda naroda Jugoslavije i demokratska prava naroda — cilj oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije«, u kome su razrađene postavke iz Izjave VS i AVNOJ-a o ciljevima NOP-a

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. maj — Italijanska divizija »Murde«, reorganizovana i ojačana fašističkim legijama divizija »Marke« i »Sasari«, sa delovima četničkog Nevesinjskog i Trebinjskog korpusa odbacila zaštitne delove 3. udarne divizije NOVJ i zauzela Gacko, Avtovac i Kulu Fazlagić.
- Delovi 55. puka Italijanske divizije »Marke« i četničke Nevesinjske brigade, uz veće gubitke, odbacili zaštitne delove 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ prema Ulogu i zauzeli s. Plužine (kod Nevesinja). U borbi je, pored ostalih, poginuo komandir čete 5. bataljona Vuko Torović. narodni heroj.
- 3. maj — U Semberiji delovi domobranske 3. pešadijske divizije Iz s. Bos. Rače, s. Celića i s. Branjeva i četnici sa pi. Jelice napali 1. i 2. vojvođansku NOU brigadu 1 Majevičkl NOP odred. Odbacivši četnike prema Jelici. jedinice NOV.T su se posle manjih sudara povukle u Ravan (Posavina), a neprijatelj je do 0. maja deblokirao Bijeljinu i osposobio prugu za rudnik Ugljevik.
- Ojačani 3. puk italijanske divizije »Taurinense«, nastupajući od Gorazda, odbacio Majevičku NOU brigadu i zauzeo s. Ustkolinu (kod Foče).
- 5. maj — Nemačka pukovska borbena grupa »Rogatica« 369. legionarske divizije iz Gorazda prodrla preko s. Ustikoline, odbacila delove 6. istočnobosanske NOU brigade, Majevičku NOU brigadu i dva bataljona 7. divizije NOV.T na desnu obalu r. Bistrice i deblokirala, mesec dana opkoljeni, italijansko-četnički garnizon u Foci.
- 6. maj — Italijansko-četnička borbena grupa »Somavila« (73. legija crnih košulja Italijanske divizije »Sasari«, 2. bataljon 260. pešadijskog puka italijanske divizije »Murde«, četnička Bilečka i Gatačka brigada, jedna baterija i po jedna četa tenkova i minobacača), nastupajući iz Gacka, posle trodnevni borbi odbacila 1. dalmatinsku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ i zauzela prevoj Čemerno.

7. maj — Kod s. Zabrđa (blizu Bijeljine) Majevička NOP odred, ojačan dvema četama 2. vojvodanske NOU brigade, napao tri domobranska bataljona i, u oštroj borbi, naneo im gubitke od preko 70 izbačenih iz stroja.
- S linije Bos. Dubica — Bos. Kostajnica — Bos. Novi — Prijedor — Lijevče polje — Bos. Gradiška delovi nemačke 114. lovačke divizije i domobranskog 2. korpusa (ukupno 9 bataljona) počeli devetodnevni koncentrični napad (operaciju »Uirih«) u cilju uništenja 5. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ na Kozari i Prosari. Brigada je, veštīm manevrima, izbegla sukobe s jačim neprijateljskim kolonama i gotovo bez gubitaka se održala na pl. Kozari.
- Delovi četničkog Drinskog i Romanijskog korpusa odbacili zaštitnicu 7. divizije NOVJ prema pl. Zelengori i zauzeli Kalinovik, u koji su istog dana ušli 1 delovi italijanskog 6. armijskog korpusa.
- U s. Majkić-Japri (kod San. Mosta), po naređenju Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, u sastavu 4. udarne divizije NOVJ formiran Podgrmečki NOP odred.
9. maj — Kod s. Vrbniče (na pl. Zelengori) nemački avioni bombardovali Štab 7. divizije NOVJ. Između ostalih, smrtno je ranjen načelnik Štaba divizije 1 član VS NOV i POJ general-major Vojislav Đokić.
- U. maj** — Peta udarna divizija 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ sa gornjeg toka r. Vrbanje, preko Borje planine i Uzlomca, napala četnički Borjanski odred 1. u trodnevnom borbama, odbacila ga prema Banjoj Luci, Prnjavoru i Tesliću, izbivši na liniju s. Jošavka — s. Popović — s. Ukmjica.
- 12/13 ma.i** — U s. Bravsko (na putu Ključ — Bos. Petrovac) dva bataljona 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali jedan neprijateljski ojačani bataljon i izbacili iz stroja oko 12 neprijateljskih vojnika.
15. maj — Prodorom iz Goražda i Foče 369. puk nemačke 369. legionarske divizije, podržan četom tenkova, odbacio 6. istočnobosansku NOU brigadu na Metaljku i zauzeo Čajniče.
- Po naređenju Štaba 4. udarne divizije NOVJ, od zaštitnih četa Komande Drvarskog vojnog područja i komandi mesta, prezdrazilih boraca i mobilisanog ljudstva formiran Drvarsko-petrovački NOP odred.
- Maj p. p. — Naredbom Štaba 5. udarne divizije NOVJ obnovljen Travnički NOP odred, koji je ušao u sastav 10. udarne divizije NOVJ.
- Delovi 4. i 10. udarne divizije 1. bosansko-udarnog korpusa NOVJ (4 brigade i 2 odreda) posle višednevnih borbi sprečili pokušaj spajanja četničke Dinarske divizije i delova Glavnog štaba bosanskih četničkih odreda i odbacili ih sa planina Vijenca, Šatora i Staretine u Grahovsko polje i na Manjaču.
- Po naređenju Štaba 5. udarne divizije NOVJ rasformiran 4. krajiški NOP odred. Delom boraca su popunjene jedinice te divizije, a od ostalih boraca je formiran Banjalučki NOP odred.
16. maj — Četnički Borjanski odred i delovi četničkog Trebavskog odreda, ojačani nemačkim batalionom I dvema četama domobrana, protivno odlukom iz Teslića, Banje Luke i Prnjavora odbacili glavninu 5. udarne divizije 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ iz doline r. M i V Ukrine na pl. Uzlomac.
- Osma krajiška udarna brigada Unske operativne grupe zauzela Vrnograč
17. maj — U s. Hašanima (kod Bos. Krupe) održana okružna konferencija KPJ za Podgrmeč, kojoj je prisustvovalo 89 delegata iz svih partijskih organizacija.
- 17/18. — Delovi Unske operativne grupe 4. korpusa NOVJ napali dva bataljona domobranskog 11. brdskog puka u V. Kladuši, ali se posada održala uz pomoć nemačke kolone koja je intervenisala iz Bihaća.
18. maj — Kod s. Brežićana (na pruzi Prijedor — Bos. Novi) 1. bataljon 5. krajiške NOU brigade uništio iz zasede nemački transportni voz od 2 lokomotive i 20 vagona. Poginulo je 45 nemačkih vojnika i 5 oficira i zarobljeno 55 nemačkih vojnika
- maj — u rejonu s. Stanara (na putu Prnjavor — Teslić) 4. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ razbila oko 900 četnika Trebavskog odreda i uništila štab ovog odreda.

19. maj — Nemačka pukovska borbena grupa »Gertler« 118. lovačke divizije i domobranska 4. lovačka brigada počele napad iz fočanskog mostobrana. Posle trodnevni borbi one su potisle Drinsku operativnu grupu (2. proletersku, 6. istočnobosansku i Majevičku NOU brigadu) do s. Celebića i s. Sćepan-Polja.
20. maj — U trouglu Kotor-Varoš — Teslić — Prnjavor 5. udarna divizija NOVJ posle trodnevni borbi razbila četnički Borjanski odred i delove četničkog Trebavskog odreda (oko 2.000 četnikaj i odbacila ih u garnizone Teslić i Prnjavor.
- 21/22. maj — Kod s. Celebića (blizu Foče) Driuska operativna grupa NOVJ, ojačana 1. proleterskom NOU brigadom, protivnapadom razbila 13. puk domobranske 4. lovačke brigade, a sutradan odbacila na polazne položaje pukovsku borbenu grupu »Gertler« nemačke 118. lovačke divizije i ostatak domobranske 4. lovačke brigade. Pored ostalih u s. Zlatnom Boru smrtno je ranjen Avdo Hodžić Hodža a na Trovrhu Branko Surbat Bane, politički komesari četa u 6. istočnobosanskoj NOU brigadi, narodni heroji.
22. maj — Na Vučevu (visoravan pod pl. Magličem) dva bataljona 2. proleterske NOU brigade odbacila izviđačke delove nemačke 118. lovačke divizije i na r. Pivi obrazovala »mostobran za slučaj potrebe«¹.
24. maj — Na odseku Foča — s. Sćepan-Polje 1. proleterska udarna divizija NOVJ, ojačana Drinskom operativnom grupom, pokušala proboj preko r. Drine. Uvođenjem jakih rezervi ojačana nemačka 118. lovačka divizija je sprečila proboj, pa su napadi sutradan obustavljeni uz obostrano velike gubitke. Između ostalih je poginulo i pet narodnih heroja: komandant 3. bataljona 6. istočnobosanske NOU brigade Marko Ećimović, politički komesar čete Rade Milićević, zamenik komandira čete Vujadin Zogović i bombaš Jovo Radulović, svi iz 1. proleterske NOU brigade, dok je teško ranjeni komandant 4. bataljona 1. proleterske NOU brigade Zivan Marličić, narodni heroj, nešto kasnije podlegao ranama.
26. maj — Na pl. Kozari, po naređenju Štaba 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, od 5. bataljona 5. krajiške NOU brigade, prezdravelih boraca i mobilisanog ljudstva s Kozare formiran Kazarski NOP odred. (Odred je za 20 dana narastao no deset četa)
- 26/27. maj — Na odseku s. Nemila — s. Begov Han 5. udarna divizija NOVJ pokušala, po naređenju VS i POJ, da pređe r. Bosnu, ali nije uspela da pregazi iznenada nabujalu reku, a sredstva za prelaz nije bila pripremila.
27. maj — Na pl. Kozari održana okružna konferencija SKOJ-a: u prisustvu delegata 102 skopjevska aktiva pretresen dotadanji rad, popunjena rukovodstva i donesene odluke da se ubrza stvaranje i učvršćivanje organizacija USAOJ-a, pionira i radnih četa.
29. maj — Nemačka pukovska borbena grupa »Annkor* 11«. lovačke divizije, nastupajući iz s. Cureva i s. Tjentišta, napala Majevičku NOU brigadu i 2. bataljon 2. proleterske NOU brigade na visoravni Vučevu. Kada su pristigli 6. istočnobosanska NOU brigada i dva bataljona 1. proleterske NOU brigade, neprijatelj je noćnim protivnapadom razbijen i niz litice Stožera i Koritnika zbačen u dolinu r. Sutjeske, čime je sprečen njegov pokušaj da zatvori prelaz preko r. Pive.
- U rejonu s. Željezno Polje — s. Papratnica — s. Blatnica delovi nemačke 369. i 373. legionarske divizije i domobranskog 8. pešadijskog puka iz Zenice, Zepča i Teslića napali 5. udarnu diviziju NOVJ. Posle trodnevni borbi oni su je odbacili u rejon s. Pribinić — s. Cečava — s. Liplje, čime su sprečili njene ponovne pokušaje da pređe r. Bosnu. U borbi je poginula Dina Vrbica, član politodela 2. krajiške NOU brigade, narodni heroj.
- Druga proleterska NOU brigada delom snaga prešla r. Sutjesku i u rejonu s. Suha — s. D. i G. Bare — s. Krekovi — s. Tjentište obrazovala mostobran, koji je održala do 5. juna kada su na mostobran počele pristizati glavne snage Glavne operativne grupe VS NOV i POJ
- Na brdu Košuru (k. 787). u međurečju Sutjeske i Hrčavke, jedinice 2. proleterske NOU brigade otpočele niz napada na delove pukovske borbene grupe »Gertler« nemačke 118. lovačke divizije. Neprekidnim ojačavanjem neprijatelj je uspeo da solidno utvrdi i održi ovaj važan položaj, iako su od 5. do 7. juna u borbu ubačene i 6. istočnobosanska i 7. krajiška NOU brigada. U jednom od desetak napada, 4. juna, poginuo je zamenik komandira 2. čete 1. bataljona 2. proleterske NOU brigade Radoš Bojović, narodni heroj.

¹ Jo5 18. maja 1943. posle 18,25 basova upućena je Jedna feta 3 proleterske NOU brigade na Vučevo.

Kod s. Neđelišta (blizu Vlasenice) Birčanski NOP odred odbio napad ustaških delova iz Vlasenice i Han-Pljeska i naneo im gubitke od preko 50 mrtvih i ranjenih

- Maršujući s Kozare za srednju Bosnu 5. krajiška NOU brigada razbila manju žandarmerijsko-domobransku posadu, zauzela s. Klačnice (kod Banje Luke) i prešla r. Vrbas.
 - Delovi nemačke 118. lovačke divizije slomili otpor manjih zaštitničkih delova 1. proleterske udarne divizije NOVJ i zauzeli s. Celebić (kod Foče)
 - Oblasni komitet KP.) za Bos. krajinu od dotadašnjeg okružnog povereništva formirao OK KPJ za srednju Bosnu.
- 31 maj) — Po naređenju VS NOV i POJ, Drinska operativna grupa pokušala da noćnim napadom ovlada utvrđenim rejonom u dolini r. Sutjeske: Košur, Borovno, s. Mrkalje, s. Popov Most, s. Sadići, s. Curevo. Zbog slabe organizacije napada i slabih veza napad odvojenih kolona nije uspeo, iako su delovi Č. istočnobosanske NOU brigade bili ovladati s. Curevom a delovi 2. proleterske NOU brigade, privremeno Košuram.
- Ma) k. — Kod Kotor-Varoši, po direktivi Oblasnog komiteta SKOJ-a za Bos. krajinu, formiran OK SKOJ-a za srednju Bosnu.
- Ma) • U okolini Kupresa u sastavu 10. divizije NOVJ formiran Kupreški NOP odred

CRNA GORA

1. maj — GS NOV i PO za Crnu Goru i Boku naredio NOP odredima: da pojačaju borbu protiv okupatora i četničkih jedinica u cilju što tešnjeg sadejstva sa Glavnom operativnom grupom VS NOV i POJ, čiji su delovi prodrli u Crnu Goru i nastavili dejstva prema Kosovu i Metohiji; da organizaciono i politički učvrste jedinice i mobilizacijom stvore nove brigade.
2. maj — Na Javorku (kod Nikšića), posle dvodnevne teške borbe, tri bataljona 2. proleterske NOU brigade. 4. proleterska NOU brigada i 5. crnogorska NOU brigada razbile jače snage četničke Nikšićke brigade i puk italijanske divizije »Ferata« (samo se komanda ovog puka i manji deo vojnika izvukli prema Nikšiću). Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 670 mrtvih oficira i vojnika i 500 zarobljenih italijanskih oficira i vojnika i 200 četnika, dok su naše jedinice imale 10 mrtvih i 28 ranjenih. Zaplenjeno: 7 tenkova, 17 kamiona, 15 minobacača, 4 brdska topa 75 mm, 8 mitraljeza, 12 p. mitraljeza, 500 pušaka, 5 radio-stanica i velika količina municije, opreme i hrane.
3. maj — GS NOV i PO za Crnu Goru i Boku uputio italijanskoj komandi u Nikšiću zahtev za pregovore oko razmene italijanskih zarobljenika za Internirce i tražio da se doturi hrana za 500 italijanskih vojnika zarobljenih na Javorku.
- Na pl. Zeletnu (kod Andrijevice) formiran Andrijevički NOP bataljon, sastava tri čete, ukupne jačine 92 borca.
5. maj — U rejonu s. Kovren — pl. Stožer — s. Barice — s. Sahovići (kod Bijelog Polja) delovi 1. proleterske udarne divizije NOVJ. posle trodnevnih borbi, razbili oko 2000 četnika, čija se glavnina prebacila na levu obalu r. Tare i povukla ka Mojkovcu i Kolašinu.
7. maj — Delegat CK KPJ Blažo Jovanović završio zadatke oko pripremanja prve konferencije KP Albanije i vratio se na oslobođenu teritoriju Crne Gore.
10. maj — Kod s. Dobrakova (blizu Bijelog Polja) 2. bataljon 1. proleterske NOU brigade, u viščasovnoj borbi, uništio italijansku kolonu od 19 kamiona, s posadom od 300 vojnika, koja je išla iz Priboja za Bijelo Polje. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 150 mrtvih i 70 ranjenih, a zaplenjeno je 11 minobacača, 10 p mitraljeza i 150.000 metaka.
11. maj — Vrhovna komanda italijanske vojske naredila Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija — Dalmacija« da 6. armijski korpus delom snaga sadejstvuje sa (talijanskim trupama u Crnoj Gori protiv jedinica NOVJ. prvenstveno u cilju obezbeđenja puta Podgorica (sada: Titograd) — Nikšić — Bileća. Posle nekoliko dana upućena su tri bataljona sa artiljerijom da preuzmu zadatke divizije »Ferara«. koja je upućena li borbu protiv Glavne operativne grupe u bici na Sutjesci.
12. maj — Na Vratlu i gornjem toku r. Morače (Dragovića polje. Crkvice) 7. krajiška udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ razbila delove četničkih Limsko-sandžačkih odreda.

- 11. maj* — Između Pantelijeovog vrha i Ilijinog brda (kod Spuža) Udarne grupa bataljona (3. bataljon 4. proleterske NOU brigade i 2. i 4. bataljon 5. crnogorske NOU brigade), ojačana delovima Zetskog NOP odreda, napala i razbila četnike. Zarobljeno je 600 četnika a ostatak je odbačen ka s. Bioču i Podgorici. Poginuo je zamenik političkog komesara Zetskog NOP odreda Vukosav Božović. narodni heroj.
- 14. maj* — GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku izdao naredbu da se obrazuje Komanda durmitorskog područja (s komandama mesta u Zabljaku. Šavniku. s. Boanu. s. Njegovući, Pivskoj Zupi i Pivskoj planini, kao i odsek za vojne vlasti pri GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku.
- 14/15. maj* — U Andrijevići i Kolašinu jedinice nemačke 1. brdske divizije razoružale preko 2000 četnika Limsko-sandžačkih odreda i streljale 150 pristalica NOP-a iz kolašinskog zatvora.
- 15. maj* — Neprijatelj otpočeo ofanzivu protiv Glavne operativne grupe (1. i 2. proleterske udarne, 3. udarne i 7. divizije NOVJ) VŠ NOV i POJ u Crnoj Gori, Sandžaku i Hercegovini, s ciljem da je unisti, a s njom i vrhovno rukovodstvo NOP-a Jugoslavije. U ovoj operaciji (poznatoj kao V neprijateljska ofanziva ili bitka na Sutjesci) on je angažovao četiri nemačke divizije (1. brdsku, 7. SS »Princ Eugen«, 118. lovačku i 369. legionarsku diviziju) i tri italijanske divizije (»Taurinenze«, Ferrara« i »Venecija«), jednu nemačko-bugarsku borbenu grupu jačine divizije (724. puk 104. nemačke divizije, 61. i 63. bugarski puk), nemački puk za specijalnu upotrebu »Brandenburg« i domobransku 4. lovačku brigadu.
- Jake snage nemačke 1. brdske divizije, posle oštih borbi u rejonu Mojkovca. potisle delove 1. proleterske udarne divizije NOVJ i ovladale prostorijom istočno od linije s. Šahovići — Slepač most i grebenom Rudina, Zeljeva i Sokoloviće (kod Bijelog Polja).
- Andrijevički i Beranski partizanski bataljoni reorganizovani u Beransko-andrijevički partizanski bataljon.
- 16. maj* — Nemačka 369. legionarska divizija odbacila Ö. istočnobosansku udarnu brigadu Drinske operativne grupe, zauzela s. Boljaniće i spojila se s jedinicama italijanske divizije »Taurinenze« na putu Čajniće — Pljevlja.
- 17. maj* — U blizini s. Biočn (kod Podgorice — sada: Titograd) Udarne grupa bataljona (3. bataljon 4. proleterske NOU brigade, 2. i 4. bataljon 5. crnogorske NOU brigade), ojačana Zetskim NOP odredom, u četvorodnevnoj borbi okružila i razbila 383. puk (bez jednog bataljona) italijanske divizije »Venecija« Poginulo je 339 i zarobljeno 400 italijanskih vojnika i oficira, a zaplenjeno 9 brdskih topova. 27 mitraljeza i velike količine drugog naoružanja i opreme. U borbama su poginuli zamenik komandanta bataljona u 5. crnogorskoj NOU brigadi Marko Đurović i politički komesar čete u 4. bataljonu Iste brigade Milan Pavličić, narodni heroj.
- U rejonu Mojkovca i Kolašina 2. proleterska udarna divizija NOVJ. pod pritiskom jedinica nemačke 1. brdske divizije, povukla se preko r. Tare i na levoj obali organizovala odbranu s ciljem da sprečava prodor nemačkih jedinica ka Zabljaku
- Nemačka pukovska borbena grupa »Remold« (99. brdski puk, ojačan divizionom artiljerije 1. četom pionira), uz snažno sadejstvo avijacije, potisla delove 1. proleterske NOU brigade 1 zauzela s. Šahoviće (kod Bijelog Polja).
- Četvrta planinska pukovska grupa italijanske divizije »Taurinenze« zauzela s. Jabuku (kod Pljevalja) i time omogućila nesmetan saobraćaj putem Pljevlja — Prijepolje.
- 18. maj* — U dolini r. Platnice (kod pl. Umova) 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOV.T okružila delove motorizovanog odreda »Daumiler-« (54. izviđački bataljon i čet 98. puka nemačke 1. brdske divizije), ali su je jače nemačke snage od s. Lipova i Kolašina napale s leđa i. posle oštih borbi, deblokirale svoje okružene delove i zauzele Vučje (kod Kolašina).
- Nemačka pukovska borbena grupa »Remold*« (99. brdski lovački puk, ojačan divizionom artiljerije i četom pionira) 1. brdske divizije napala 3. krajišku udarnu brigadu 1. proleterske udarne divizije NOVJ zapadno od linije s. Šahovići — Mojkovac.
- Kod s. Graca i s. Orlja (blizu Pljevalja) jedinice nemačke 369. legionarske avdivizije odbacile 6 istočnobosansku i 3. dalmatinsku NOU brigadu 1 7. brigadu 7. divizije NOV.T na levu obalu r. Cehotine.
- Nastupajući od Bijelog Polja, delovi italijanske divizije »Venecija« odbacili delove 1. proleterske udarne divizije NOVJ i zauzeli Golo brdo.

- Na Zelenom vrhu, u podnožju pl. Vojnika (kod Nikšića), u borbi protiv nemačkih jedinica poginuo pomoćnik komesara čete u 3. bataljonu 5. crnogorske NOU brigade Dušan Vujačić, narodni heroj.
- in. maj*
 - Prva proleterska udarna divizija NOVJ pregrupisala snage i posela položaje na liniji s. Vaškovo — s. Kovren da bi sprečavala prodiranje nemačke 1. brdske divizije između r. Tare i puta s. Šahovići — Pljevlja.
 - Iz Mojkovca 7. krajiška udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ otpočela pokret preko Sinjajevine i Savnika ka s. Ravnom da pojača odbranu grupe bataljona 10. hercegovačke brigade 3. udarne divizije NOVJ na pravcu Gatačko polje — Pivska župa i sprečava prodor nemačke 118. lovačke i 7. SS divizije »Princ Eugen«.
- 20. maj*
 - Jedinice 3. udarne divizije NOVJ sprečile prodor jakih snaga nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« iz Nikšića i Avtovca i održale se na položajima u s. G. Polju, u s. Ravnom i na Javoruku.
 - U Podgorici (sada: Titograd) predstavnik Glavne nemačke komande u Hrvatskoj i italijanski komandant Trupa Crne Gore, održali sastanak da bi uskladili dejstva nemačkih i italijanskih trupa u Crnoj Gori i Sandžaku u toku bitke na Sutjesci.
 - Nemački avioni bombardovali i skoro potpuno razorili Zabljak, gde su uništili skladišta municije i hrane.
- 21. maj*
 - Stab 3. udarne divizije NOVJ uputio 1 dalmatinsku udarnu brigadu (iz svoje rezerve) na položaje s. Dragovoljići — s. Oblatno — s. Zagrad radi zatvaranja pravaca Nikšić — Župa i Nikšić — Savnik.
- 22. maj*
 - Na grebenu Zirovnice (kod, Nikšića) 5. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ razbila četničke snage. Neposredno potom 14. puk nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i motorizovana pukovska grupa italijanske divizije »Ferara« otpočeli su jak napad pravcima Nikšić — Savnik i Nikšić — Pivska župa. Brigada se pod borbom povukla na lijevu Gradac — s. V. i M. Orah — s. Jasenovo Polje, gde je s 1. dalmatinskom udarnom brigadom iste divizije zadržala dalji prodor neprijatelja.
- 23. maj*
 - U s. Orahu (kod Nikšića), u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo borac, 3. bataljona 5. crnogorske NOU brigade Aleksa Maksimović, narodni heroj.
- 23/24. maj*
 - Kod s. Berušice (blizu Gacka) 7. krajiška udarna brigada i grupa bataljona 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ izvršile protivnapad na delove 13. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i pukovske borbene grupe »Anaker«, a potom se povukle na liniju Kučetine — Sejtan kula.
- 24. maj*
 - Nemačka 369. legionarska divizija, podržana avijacijom, forsirala r. Cehotinu kod s. Graca (blizu Pljevalja), odbacila delove 7. divizije NOVJ i 3. dalmatinske NOU brigade i obrazovala mostobran na levoj obali.
 - Italijanske jedinice završile četvorodnevno »čišćenje« Piperà (kod Podgorice — sada: Titograd), zapalivši oko 100 kuća.
- 24/25. maj*
 - Iz rejona s. Lijeve Rijeke i s. Bioča (kod Podgorice — sada: Titograd) nemački puk »Brandenburg« otpočeo pokret radi pojačanja nemačkih trupa na r. Cehotini.
- 25. maj*
 - Više kolona nemačke 369. legionarske divizije krenulo u nastupanje sa r. Cehotine prema severoistočnim ograncima pl. Ljubišnje i zauzimanjem zaseoka Popovog Dola ugrozile desni bok 1. pozadinu 1. proleterske udarne divizije NOVJ, koja se baš tada probijala ka Foči.
- 26. maj*
 - PK KPJ za Crnu Goru i Boku izdao proglas u kome. raskrinkavajući četnički pokret i prikazujući zverstva okupatora poziva narod da stupa u NOV 1 vodi odlučnu borbu protiv okupatora i njegovih saradnika.
 - Kod s. Lipove Ravni i na Surdupu (kod Nikšića) glavnina 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, ojačana 5. bataljonom 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ, napala ojačani 14. puk nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i motorizovanu grupu italijanske divizije »Ferara« s ciljem da preseče put Nikšić — Javorak i obezbedi desni bok na pravcu s. Jasenovo Polje — s. Mokro. Brigada se sutradan posle teških obostranih gubitaka, povukla ka Krnovskoj glavici.

1943. maj

HRVATSKA

17. maj — Iz Podgorice (sada: Titograd) upućen ka Nikšiću motorizovani odred »Smithuber« (14. puk nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«) i istog dana uveden u borbu protiv jedinica 3. udarne divizije NOVJ.
- 27/28. maj — Kod s. Đurđevića Tare (blizu Zabljaka) 3. proleterska (sandžačka) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ prešla r. Taru, porušila most i delom snaga posela levu obalu reke a drugim delom se orijentisala prema pl. Sinjajevini.
- Iz rejonu Dukovik — s. Gvozd (kod Nikšića) Stab 3. udarne divizije NOVJ uputio 1. dalmatinsku NOU brigadu da posedne desnu obalu r. Komarnice, zatvori sve prelaze između s. Duži i Pivskog manastira i prihvati 5. crnogorsku NOU brigadu koja je zatvarala pravac Nikšić — Savnik.
28. maj — Na Krnovskoj glavici, Ostrvici i Komandirovom brdu (na pravcu Nikšić — Savnik) 5. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ vodila žestoke odbrambene borbe protiv 14. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i delova italijanske divizije »Ferara«, a potom se, 30. maja, prebacila na desnu obalu r. Komarnice, gde se povezala sa 1. dalmatinskom udarnom brigadom i 3. proleterskom (sandžačkom) udarnom brigadom 1. proleterske udarne divizije NOVJ.
- 28/29. maj — Kod s. Uzlupa glavina 3. krajiške i 6. istočnobosanske NOU brigade prebacila se na levu obalu r. Tare, pa je 3. krajiška brigada organizovala odbranu u donjem toku reke. a G. istočnobosanska produžila pokret prema Vučevu.
29. maj — Kod s. Tepaca i s. Đurđevića Tare (blizu Zabljaka) 7. divizija NOVJ prebacila se preko r. Tare u cilju organizovanja odbrane na levoj obali, od ušća r. Sušice nizvodno do s. Šćepan-Polja, i zatvaranja pravca od Zabljaka.
- Nemačka 7. SS divizija »Princ Eugen«, posle višednevnih teških borbi protiv 1. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, zauzela Savnik.
- Na pravcu Savnik — Zabljak Italijanska avijacija u više navrata bombardovala i mitraljirala položaje jedinica 3. udarne divizije NOVJ.
30. maj — Na Javorku (pivskom) jedan bataljon 7. krajiške udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ odbio napad delova nemačke pukovske borbene grupe »Anaker« i odbacio ih ka s. Brljevu. Uveče je na te položaje pristigla i glavina te brigade.
- Nemačka divizijska borbena grupa »Ludviger« (724. puk 104. lovačke divizije, bugarski 61. i 63. puk) izbila na r. Taru i proširila front do s. Bistrice (kod Mojkovca). Povukavši se pred nadmoćnim neprijateljem, 3. proleterska (sandžačka) NOU brigada je organizovala odbranu na liniji s. Razvršje — s. Pltomine — s. Tepca (kod Zabljaka) da bi obezbedila snage Glavne operativne grupe VS NOV i POJ sa pravca koji preko Durmitora izvode ka r. Pivi i Pivskoj planini.
31. maj — Na r. Komarnici (kod Savnika) 5. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ izvršila više uspešnih noćnih napada i nanela osetne gubitke 13. puku nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«.
- Na prostoriji r. Tara — r. Komarnica — gornji tok r. Pive četiri neprijateljske divizije (nemačke 1. brdske i 7. SS »Princ Eugen« i italijanske »Venecija« i »Ferara«) uspostavile međusobnu taktičku vezu i zatvorile obruč oko Glavne operativne grupe VS NOV i POJ.
- Nemačko komandovanje uputilo u dolinu r. Sutjeske glavninu 7. SS divizije »Princ Eugen«, s juga, i celu 118. lovačku diviziju, sa severa, da posednu i odsudno brane ovaj sektor stvorenog obruča i spreče proboj Glavne operativne grupe NOV i POJ.
- Maj — Obrazovan OK KPJ za Boku.
- Kod s. Tepaca na r. Tari četnička zaseda ubila člana poltodela Centralne bolnice VS Rada Vilotijevića, narodnog heroja.

HRVATSKA

1. maj — Na Baniji, po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana 4. banjska brigada Unske operativne grupe.
2. maj — Jedinice 6. divizije NOVJ sa 4 udarnom i 15. udarnom brigadom 8. divizije NOVJ napale Gospić poslednje neprijateljsko uporište u Lici, koje su branile ustaško-domobranske snage, jačine 5000 vojnika. Zbog velikih gubitaka (243 mrtva i ranjena) jedinice NOVJ su, posle danonoćne borbe, obustavile napad.

- U zaseoku Glavičanima (kod Bos. Nov.ig) 3. bataljon Banijskog NOP odreda izvršio napad na vod nemačkih vojnika. Poginulo je 1H a zarobljeno 11 neprijateljskih vojnika, dok je 3. bataljon imao 1 ranjenog.
- 2/3. maj — U rejonu s. Blinjskog Kuta (kod Siska) jedinice 4. banijske brigade Unske operativne grupe minirale prugu i izbacile iz šina voz od 10 praznih vagona — cisterni.
- 2. «iaj — U Slavoniji, od pripadnika čehoslovačke nacionalne manjine. Štab 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske, formirao Čehoslovački partizanski udarni bataljon.
- Kod s. Rijeke (blizu Koprivnice) ustaše napale 1. bataljon Kalničkog NOP odreda i ubile 3 a zarobile 6 partizana.
- 4. moj — Ostrva: Dugi otok, Iž, Ravu, Rivanj, Sestrunj, Zut, Zverinac i Kornat otpočele pretresati jedinice italijanske divizije »Zara« i antikomunistička milicija. Do 19. maja neprijatelj je pobio ili streljao 112, a uhapsio i internirao 90 rodoljuba i spalio 90 kuća. Mesta Savar i Polje (na Dugom otoku) potpuno su uništena, a 44 čoveka su ubijena bajonetima i gvozdanim polugama.
- Us. Dubrancu (kod V. Gorice) jedinice Zumberačko-pokupskog NOP odreda napale posadu i zarobile 42 domobrana i 1 oficira iz domobranskog 12. pešadijskog puka.
- 5. maj — U rejonu s. Blinjskog Kuta (kod Siska) jedinice 4. banijske brigade Unske operativne grupe minirale prugu i uništile teretni voz od 47 vagona, među kojima 13 vagona — cisterni s naftom.
- Jedinice Kalničkog NOP odreda napale posadu s. Kapele (kod Bjelovara). Poginulo je i ranjeno 7, a zarobljeni su 31 domobran i 4 žandarma. Odred je imao 1 mrtvog i 2 ranjena.
- 6. maj — U rejonu s. G. Kukuruzara 1 s Babine Rijeke (kod Kostajnice) 3. bataljon 4. banijske brigade Unske operativne grupe sukobio se sa izviđačkim delovima domobranske 2. brdske brigade i odeljenjem nemačkih vojnika. Posle kraće borbe neprijatelj se povukao u Kostajnicu. Ranjeno je 8 domobrana i 1 nemački vojnik.
- Posle jednodnevne borbe protiv manjih delova italijanske divizije »Bergamo«, četnika i domobrana jedinice Cetinskog NOP odreda zauzele s. Cistu i s. Lovreč (kod Imotskog). Poginulo je i ranjeno 12 neprijateljskih vojnika a jedan je zarobljen. Odred je imao 1 poginulog.
- 8. maj — U rudniku uglja Sv. Marija (kod s. Završja, blizu Varaždina) jedinice Kalničkog NOP odreda uništile postrojenja.
- 9. maj — Posle dvodnevni borbi 16. i 17. brigada 12. divizije NOVJ razbile 1. bataljon domobranske 1. brdske brigade i zauzele s. Voćin (kod Daruvara). Istovremeno su 12. i 18. brigada odbile napade ustaško-nemačkih pojačanja iz s. Slatine i s. Dulaveca. Poginulo je 40, ranjeno 33 i zarobljeno 126 domobrana i 4 oficira. Jedinice 12. divizije imale su 53 mrtva i 165 ranjenih.
- 10. maj — Splitski NOP odred odbacio delove 2. ustaškog pripremnog bataljona koji su upali u s. Pribude (kod Sinja) i ubio 9 ustaša.
- 12. maj — Us. Starom Selu (kod Topuskog) jedinice 4. banijske brigade Unske operativne grupe napale delove 3. bataljona domobranskog 11. brdskog puka. Poginulo je 14 a zarobljeno 112 domobrana, dok su jedinice 4. brigade imale 5 ranjenih
- 13. maj — U rudniku uglja Košute (kod Sinja) jedinice Cetinskog NOP odreda napale posadu i uništile postrojenja Poginulo je 10 a zarobljeno 17 domobrana. Odred je imao 5 ranjenih.
- Između s. Prkosa 1 s. Rasinje (kod Ludbrega) jedinice Kalničkog NOP odreda uništile kamion sa 8 domobrana.
- 15/16. maj —Us. Lipovijanima (kod Novske) jedinice 3. operativne zone NOV I PO Hrvatske zapalile ž. st., žand. st., opštinsku i poštansku zgradu, uništile 2 teretna voza od 60 vagona i zarobile 7 domobrana i 3 nemačka vojnika.
- Na ž. st. (kod Sunje) jedinice Banijskog NOP odreda zarobile 14 domobrana.
- 16/17. maj — Us. Noskovicima (kod Podrav. Slatine) jedinice 3. operativne zone NOV I PO Hrvatske zapalile ž. st. i uništile lokomotivu i vagon koji su se tu zatekli.
- 17. maj —Us. Slatinskom Drenoveu (kod Podrav. Slatine), po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana 21. brigada 10. divizije NOVJ.

- Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku preimenovana 6. brigada 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske u 1. brigadu, a 14. brigada u 2. brigadu 13. divizije NOVJ.
- Kod s. Gomirja (na pruži Rijeka — Ogulin) 2. brigada 13. divizija NOVJ napala i uništila voz od 24 putnička, teretna i blindirana vagona. Poginulo je oko 100, a zarobljena su 43 italijanska vojnika, domobrana i legionara. Brigada je imala 15 mrtvih, 12 ranjenih i 3 nestala.
- 20. maj — Na ž. st. Hercegovac (kod Garešnice) jedinice Moslavačkog NOP odreda ubile 1 po doficira i zarobile 20 domobrana.
- 21. maj — U rejonu s. Ličkog Petrovog Sela (kod Plitvičkih jezera) 1. bataljon 15. udarne brigade 8. divizije NOVJ napao iz zasede manje delove nemačke 114. lovačke divizije i naneo im gubitke od 4 mrtva, 11 ranjenih i 1 zarobljenog. Bataljon je imao 5 ranjenih.
- 22. maj — Na ž. st. Horvati (kod Zagreba) jedinice Zumberačko-pokupskog NOP odreda razoružale stražu od 24 domobrana.
- 22/23. maj — U s. Končanici (kod Daruvara) jedinice 17. brigade 10. divizije NOVJ napale posadu i ubile 2, a ranile 3 ustaše, uz sopstvene gubitke od 2 mrtva i 1 ranjenog.
- 23. maj — Na ž. st. Odra (kod Zagreba) jedinice Zumberačko-pokupskog NOP odreda zarobile 19 domobrana.
- 4 maj — Delovi italijanske divizije »Re« i konjičkog puka »Alesaridrija« iz Senja i Krivog Puta pokušali prodor ka oslobođenom Brinju, ali ih je na Goljaku dočekala i odbila 1. udarna brigada 8. divizije NOVJ. Sutradan je neprijatelj potisnuo ovu brigadu na položaje iznad Žute Lokve, odakle ga je ona 26. majo bezuspešno napadala na Goljaku. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i 109 ranjenih, a 4 udarna brigada 10 mrtvih i 56 ranjenih.
- U s. Bučici (kod Gline) jedinice Unske operativne grupe napale 2. bataljon domobranske 5. brdske brigade. Poginulo je 17, ranjeno 9 i zarobljeno 107 domobrana.
- 24/25. maj — Jedinice 17. brigade 10. divizije NOVJ minirale prugu Daruvar — Đulavec i napale i oštetile nemački oklopni voz. Poginulo je 7 vojnika iz nemačke 187. rezervne divizije.
- 25. maj — Na pruži Križevci — s. Dugo Selo Kalnički NOP odred istovremeno napao domobranske posade na ž. st. Majurec, Repinec, Gradec i Vrbovec. Uništene su ž. st. Majurec i Gradec, a posade zarobljene.
- 26. maj — U s. Lekeniku (kod Siska) jedinice Zumberačko-pokupskog NOP odreda napale domobransku posadu i zarobile 91 domobrana, a ranile 1 podoficira.
- 27/28. maj — Jedinice Kalničkog NOP odreda zapalile ž. st. Konjšćina (na pruži Zagreb — Varaždin) i zarobile 8 domobrana.
- 28. maj — Na ž. st. Perković (kod Šibenika) jedinice Splitskog NOP odreda zarobile 7 ustaških carinika.
- 28/29. maj — Jedriličarsku školu u s. Sv. Nedelji (kod Zagreba) napala 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar«. Ona je zarobila 70 domobrana, 56 pitomaca, 4 oficira, 4 podoficira i 4 nastavnika letenja i uništila 2 školska aviona, jedrilice, stambene zgrade i radionice.
- Na ž. st. Deanovci (kod Ivanić-Grada) jedinice Moslavačkog NOP odreda zarobile posadu od 25 domobrana.
- 29. maj — Ustaška uporišta Ferovac, Majur, Kutjevo i Kulu (kod Slav. Požege) zauzele jedinice 12. divizije NOVJ. Poginule su 72 ustaše iz 16. ustaškog bataljona, dok su jedinice 12. divizije imale 20 mrtvih i 53 ranjena.
- U rejonu s. Gređana (kod Gline) jedinice Banijskog NOP odreda napale pratnju komandanta domobranskog 1. korpusa i uništile 1 kamion i 2 automobila.
- U s. Sv. Klari (kod Zagreba) 2. bataljon Zumberačko-pokupskog NOP odreda razoružao posadu od 18 domobrana.
- 31. maj — Sela Caglin, Ljeskovicu i Darkovac (kod Slav. Požege) zauzele 12. brigada 12. divizije NOVJ i 17. brigada 10. divizije NOVJ, te zarobile 206 domobrana i 3 oficira, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 5 ranjenih.

Maj

Formiran Inicijativni okružni NO odbor za Pokuplje.

U bolnici na Kordunu umro od tifusa zamenik političkog komesara 2. udarne brigade 8. divizije NOVJ Rade Janjanin, narodni heroj.

MAKEDONIJA

1. maj

Na pl. Višešnicu (kod Kavadaraca) i pl. Kožuf (kod Đevdelije) izašle prve grupe partizana sa predviđenim rukovodstvom za Stab 3. operativne zone NOV i PO Makedonije radi stvaranja baza za formiranje NOP odreda.

U Stipu 4. oblasni komitet KPM izdao prvi broj svog lista »Naroden glas«.

2. maj

U s. Treji i s. Statici (kod Lerina, u Grčkoj) Bitoljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev« i grčki partizanski odred »Vičo« razoružali mesne kontračetnike.

3. maj

U s. Turju (kod Lerina, u Grčkoj) Bitoljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev« i grčki partizanski odred »Vičo« održali vrlo uspeo miting na kome su stanovništvu objašnjavani ciljevi NO borbe.

4. maj

Otpočeo dvodnevni sastanak CK KPM na kome je razmatrano stanje partijske organizacije na teritoriji 1. oblasnog komiteta KPM, kao i stanje u 1. operativnoj zoni i Prespi. Odlučeno je pored ostalog: pružiti pomoć Oblasnom komitetu i nižim partijskim rukovodstvima; od raspoloživog kadra što pre formirati Stab I. operativne zone NOV i PO Makedonije i Kičevski, Mavrovski i Siptarski NOP odred; u što kraćem roku formirati Oblasni komitet SKOJ-a; posebnu pažnju pokloniti pitanju bratstva i jedinstva makedonskog i šiptarskog življa.

Maj p.

Kod Kavadaraca formiran Stab 3. operativne zone NOV i PO Makedonije. Zona je obuhvatala područje istočno od pruge Veles — Prilep — Bitolj a jugozapadno od pruge Veles — Đevdelija.

8. maj

Delegat CK KPM Vera Aceva izveštava CK o stanju na teritoriji 4. oblasnog komiteta (istočna Makedonija) i o preduzetim merama za formiranje Štaba 4. oper. zone i Bregalničkog partizanskog odreda.

13. maj

U Strumici bugarske vlasti uhapsile 30 članova KPJ i simpatizera NOP-a predviđenih za odred. Time je ponovo sprečeno formiranje Slrumičkog NOP odreda.

14/15. maj

U Kičevu italijanska policija uhapsila 13 članova KPJ, među kojima i 2 člana MK Kičevo.

Maj p. p.

U makedonskim selima: Neret, Lagen, Gorno i Dolno, Kotori i Ajtos i u šiptarskim selima Elovo i Bel. Kamen (kod Lerina, u Grčkoj) Bitoljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev« i grčki partizanski odred »Vičo« održali vrlo uspešne političke mitinge na kojima je razobličavana neprijateljska propaganda i seljacima objašnjavan cilj NO borbe.

Maj s.

Na pl. Višešnici (kod Kavadaraca) formiran Tikveški NOP odred »Dobri Daskalov«, jačine oko 50 boraca.

Na pl. Kožufu (na grčko-jugoslovenskoj granici) formiran Đevdeljski NOP odred »Sava Mihajlov«, jačine oko 50 boraca.

17. maj

U s. Ncveski (kod Kostura, u Grčkoj) Bitoljsko-prespanski NOP odred Damjan Gruev« i grčki partizanski odred »Vičo« održali vrlo uspeo politički zbor.

U s. Gornikovu (kod Kavadaraca) NOP odred »Dobri Daskalov« održao miting, a potom u borbi odbacio grupu od oko 30 bugarskih policajaca koji su pokušali da uđu u selo, nanevši im gubitke od 3 mrtva i ranjenog.

15. maj

U s. Bojančištu (kod Kavadaraca) NOP odred »Dobri Daskalov« napao bugarske vojnike i policiju i posle kraće borbe ovladao selom. Neprijatelj je, sa pristiglim pojačanjem iz Kavadaraca, izvršio protivnapad i povratio selo. Odred se povukao prema pl. Kožufu, pretrpevši gubitke od 3 mrtva. Gubici neprijatelja: 9 mrtvih i 2 zarobljena.

U s. Radnji (kod Demir-kapije) NOP odred »Sava Mihajlov« održao miting i povratio seljacima žito koje je okupator rekvirirao.

19. maj

Kod s. Vinice (blizu Kočana) prikupila se grupa partizana i vojno-političkih rukovodilaca radi formiranja Štaba 4. operativne zone NOV i PO Makedonije i Bregalničkog NOP odreda.

- U s. Prokopanoj (kod Kostura u Grčkoj) Bitoljsko-prespanski NOP odred Damjan Gruev« i grčki partizanski odred »Vičo« održali politički zbor. Ovde se NOP odred Damjan Gruev-> pridružilo 15 novih boraca iz okolino Bitolja i Prospe, koji su pobjegli iz bugarsko vojske.
- 20. maj — U s. Prekopanoj (kod Kostura, u Grčkoj), po naređenju GS NOV i PO za Makedoniju formiran privremeni Stab 2. operativne zone NOV i PO Makedonije. Zona je obuhvatala teritoriju; južno od linije Debar — Kičevo - - Brod s, Bogomila i zapadno od žel. pruge s. Bogomila — Prilep — Bitolj.
- 21. maj — Formiran Kičevsko-mavrovski NOP odred, jačine oko 60 boraca, od ljudstva Kičevskog NOP odreda »Kozjak« i Mavrovskog NOP odreda »Korab .
- U rejonu s. Vinice (kod Kočana) bugarska vojska i policija razbile Stab 4. operativne zone NOV i PO Makedonije i Bregalnički NOP odred pri samom formiranju. Zarobljena su 3 i poginula su 3 borca, među kojima i Vančo Prkov, narodni heroj, koji je bio predviđen za političkog komesara 4. operativne zone.
- Na pl. Kožufu NOP odred »Dobri Daskalov*« napao iznenada noću dve bugarske pogranične karaule i zarobio 12 vojnika sa celokupnom ratnom opremom.
- 22. maj — U s. Prekopanoj (kod Kostura, u Grčkoj) formiran Bitoljski NOP odred »Goce Dulčev« od ljudstva bitoljskog kraja, koje je izdvojeno iz NOP odreda Damjan Gruev« Dotadašnji Bitoljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev« je dobio ime Prespansko-ohridski NOP odred »Damjan Gruev«
- Po naređenju GS NOV 1 PO za Makedoniju Prespansko-pbridski NOP odred »Damjan Gruev« odvojio se, u rejonu Kostura, od Bitoljskog NOP odreda »Goce Delčev« i grčkog partizanskog odreda »Vičo« radi odlaska za Prespu
- 23. maj — U s. Bapčoru (kod Kostura u Grčkoj) Bitoljski NOP odred »Goce Delčev« i grčki partizanski odred »Vičo« razoružali seosku kontračetu i održali vrlo uspeo politički zbor.
- 24. maj — U rejonu Debra. preko kurira, uspostavljena veza između GS NOV i PO za Makedoniju i albanske partizansko čete (kasnije bataljona) Ifadži Lješ*. koja je pristala na saradnju s jedinicama NOVJ i zajedničku borbu protiv okupatora.
- 29. maj — U s. Višenima (kod Kostura, u Grčkoj) Bitoljski NOP odred Goce Delčev« i grčki partizanski odred »Vičo« razoružali kontračetu i zaplenili 12 pušaka i 1 puškomitraljez, a potom održali vrlo uspeo politički zbor.
- 31. maj — U s. Crnovenima (kod Kostura, u Grčkoj) Bitoljski NOP odred -Goce Delčev razoružao seosku kontračetu i održao politički zbor.
- Ma) — U rejonu Kičeva formiran Stab i. operativne zone NOV i PO Makedonije. Zona je obuhvatala teritoriju severno od linije Dobar — Kičevo — Brod — s. Bogomila — Veles i zapadno od žel. pruge Veles — Skoplje — Kačanik.
- U Strumici bugarske vlasti pohapsile oko 40 pripadnika NOP-a
- U s. Slivovu (kod Ohrida), na seoskom zboru, javnim glasanjem izabran NO odbor od 7 članova, prvi NO odbor u Debarcama. Tada su prvi put glasale i žene.
- Na teritoriji 1. operativne zone NOV i PO Makedonije formirana Siplarska partizanska četa.

SLOVENIJA

- 1. maj — U Mokronogu 2. slovenačka NOU brigada i-Matija Gubec« i Primorsko-goranski NOP odred napali italijansku posadu. U oštroj noćnoj borbi oni su zauzeli ž. st Mokronog-Bistrica, uništili postrojenja na njoj i zaplenili veliku količinu životnih namirnica iz vojnog skladišta i izvesnu količinu materijala iz fabrike kože. Napad je u zoru obustavljen zbog jakog otpora neprijatelja Iz utvrđenih zgrada.
- U s. St. Rupert (kod Trebnja) upale jedinice 3. slovenačke NOU brigade Ivan Cankar«, 1. bataljon 13. proleterske NOU brigade Rade Končar" i Zapadnodolenjski NOP odred. Borba je vođena dve noći, ali uporište nije zauzeto zbog žilavog otpora belogardističke posade iz jakih utvrđenja i zbog intervencije neprijatelja iz susednih uporišta. U noćnom napadu 1/2. maja poginuo je komandant 1. bataljona 13. proleterske NOU brigade Ilija Popović, narodni heroj.

2. maj — Kod s. Gomile i s. Brezovice (blizu Mokronoga) 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar« napala italijansko-belogardističku kolonu iz Trebinja koja je nadirala u pomoć posadi St. Ruperta. Brigada se posle višečasovne oštre borbe, u kojoj je odbila nekoliko uzastopnih juriša i nanela neprijatelju znatne gubitke, morala, zbog nestanka municije i većeg pojačanja koje je neprijatelju pristiglo, povući u pravcu s. Mirne.
3. maj — Kod Mozirsko planinske kuće (blizu Mozirja), od dela Koruškog i Savinjskog partizanskog bataljona i od Pohorske grupe, koja se nalazila na Pohorju posle uništenja 1. pohorskog partizanskog bataljona, formiran novi Pohorski partizanski bataljon (sastava: 2. čete).
5. maj — U duhu direktiva GŠ NOV i PO za Sloveniju, Stab Gorenjskog NOP odreda izdao naredbu o mobilizaciji za borbu sposobnog stanovništva na teritoriji Gorenjske, kako bi sprečio mobilizaciju ljudstva od strane okupatora.
- Na putu Škofja Loka — Ziri delovi Gorenjskog NOP odreda iz zasede napali pratnju poštanskog autobusa koja se vozila u dva policijska automobila. Poginulo je 7 i ranjen je 1 nemački policajac, ali se kolona ipak probila u Ziri.
6. maj — Us. Cepovanu (kod Tolmina) manje partizanske snage, koje su ostale van sastava brigada, izvršile demonstrativan napad nu kasarne 256. puka italijanske divizije »Veneto«, pa se posle kraćeg puškaranja povukle, nanevši neprijatelju manje gubitke.
7. tuj — Na pl. Šipeku (kod Kamnika) jake nemačke policijske snage napale Zasavski bataljon Kamniško-savinjskog NOP odreda. Posle dvočasovne borbe, u kojoj je odbio dva uzastopna juriša i naneo neprijatelju znatne gubitke, bataljon se povukao.
10. maj — U rejonu s. Kamnica — Kovačičeva planina — pl. Klevnik (kod Tolmina) jake snage italijanske divizije »Veneto« napale 5. slovenačku NOU brigadu »Simon Grcgorčič*. Brigada se uveče, posle borbe vodene celog dana, izvukla i sutradan predanila kod r. Soče, odakle je izvršila pokret preko s. Livka na pl. Matajur (kod Kobarida).
12. maj — U varošicu Hrastnik (kod Trbovlja) upalo odeljenje Savinjskog bataljona Kamniško-zasavskog NOP odreda i u fabrici hemijskih proizvoda uništilo peć i ostale instalacije, zbog čega je fabrika obustavila rad
- Us. Nabrežini (kod Trsta) delovi Kraške čete Primorskog NOP odreda uništili iz zasede 3 automobila. Poginulo je 7 italijanskih vojnika, a zaplenjena je veća količina oružja, municije i sanitetskog materijala.
15. maj — U blizini s. Okroga, s. Zabukovja, s. Sv. Petera i Kumpoljskog grada (kod Trebnja) tri italijanske kolone iz Temenice, Trebnja i s. St. Ruperta napale 3. slovenačku NOU brigadu »Ivan Cankar«. Brigada se posle jednodnevne borbe protiv nadmoćnog neprijatelja prebacila u rejon s. Šmarjeta (kod Novog Mesta).
16. maj — U blizini s. Ravne kod Štjaka (blizu Ajdovščine) Kraški bataljon Primorskog NOP odreda uništio italijanski vojni kamion sa 29 vojnika 59. legije crnih košulja.
17. maj — Delegat VŠ NOV i POJ i CK KPJ Edvard Kardelj obavestio CK KP Slovenije o planu da jedinice Dolenjske operativne zone NOV i PO Slovenije i jedinice 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske izvode dejstva zajednički.
- 17US. maj — Us. Bistrici na Dravi (kod Celovca) delovi Gorenjskog NOP odreda uništili fabriku avionskih akumulatora i fabričku hidrocentralu i spalili pilanu, a iz radnog logora oslobodili 41 Rusa.
18. maj — Na pl. Božci (kod Kobarida) dolovi italijanske 3. pohodno alpske brigade napali 6. slovenačku NOU brigadu »Ivan Gradnik«. Pošto je odbila više uzastopnih neprijateljskih juriša, slovenačka brigada se pred večer kod s. Srpanice probila iz obruča i prebacila na pl. Polovnik. Poginulo je 6 i ranjeno 20 neprijateljskih vojnika, dok je brigada imala 6 ranjenih.
- U blizini s. Trnova (kod Kobarida) delovi 0. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik« uništili kamion kojim se prevozilo osoblje štaba 8. dopunskog bataljona italijanskog 103. alpskog puka. Poginulo je 3 oficira i 6 vojnika, ranjeno 3 oficira i 11 vojnika, a zaplenjeno 2 p. mitraljeza, 20 pušaka i 2 radio-stanice.
21. maj — Kod s. Lokvice (blizu Metlike) 2. i 4. bataljon 4. slovenačke NOU brigade »Ljubo Šercer« napali jednu četvu iz 74. puka italijanske divizije »Lombardija' i posle kraće borbe odbacili jo u Metliku.

22. maj — U logoru iznad s. Tolminskog Loma (kod Tolmina) delovi 256. puka italijanske divizije »Veneto« napali 3. bataljon 6. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik«. Posle kraće borbe bataljon se, po grupama, probio, pretrpevši znatne gubitke.
25. maj — Na Tolstom vrhu (kod Novog Mesta) 3. bataljon 23. pešadijskog puka italijanske divizije »Izonco« iz Rateža i formacije Bele garde iz s. Št. Jerneja i s. Stopiča napali 3. slovenačku NOU brigadu »Ivan Cankar« i posle oštne borbe zauzeli Tolsti vrh, ali su se sutradan sami povukli.
27. maj — Po naređenju Vrhovnog komandanta NOV i POJ, GŠ NOV 1 PO za Sloveniju naredio svim jedinicama da pređu u ofanzivu protiv okupatorskih snaga u Sloveniji, kako ove ne bi uzele učešća u borbama protiv Glavne operativne grupe NOV Jugoslavije za vreme bitke na Sutjesci.
29. maj — U s. Rakitovcu (kod Kamnika) jake nemačke policijske snage napale Kamniški bataljon Kamniško-savinjskog NOP odreda. Posle višecerasovne borbe bataljon se, po grupama, probio iz okruženja 1, uz gubitke od 7 mrtvih, prebacio na pl. Sipek.

SRBIJA

1. maj — Drugi bataljon i okružni odred SDS iz Niša i sreski odredi SDS iz Prokuplja i Aleksinca napali 3. (jastrebački) bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda na pl. M. Jastrepcu. Bataljon je kod s. Devče razbio neprijatelja i prisilio ga na povlačenje ka Prokuplju, nanevši mu gubitke od 25 mrtvih i više ranjenih i zaplenivši 20 pušaka, mitraljez i veću količinu municije.
- PK KPJ za Srbiju izdao proglas povodom 1. maja. u kome je objasnio vojno-političku situaciju kod nas i u svetu i pozvao narod Srbije na pojačanu borbu protiv okupatora i njegovih pomagača.
- U s. Prhovu (kod Stare Pazove) otpočeo trodnevni sastanak PK KPJ za Vojvodinu. Izvršena je analiza rada Partije u Bačkoj i Baranji, određeni su naredni zadaci i odlučeno je da se »Otvoreno pismo« uputi svim članovima KPJ u Bačkoj i Baranji.
2. maj — Na pruzi Kruševac — Trstenik delovi Rasinskog NOP odreda demolirali ž. st. Koševi, te zaustavili voz i lokomotivu, pod punom parom, pustili ka Kruševcu, gde je, u sudaru, razbila još 2 lokomotive i 5 vagona. (Za odmazdu, okupator je 12. maja streljao u Beogradu i Kruševcu 10 talaca.)
- Delovi bugarske 27. pešadijske divizije (jačine do dva puka) napali 3. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda na pl. Jastrepcu. Bataljon je manevrišući planinom izbegao udar glavnih snaga, nanoseći gubitke neprijateljskim prethodnicama i zaštitnicama. Posle trodnevnog krstarenja po pl. Jastrepcu neprijatelj se povukao u polazne garnizone.
- Na pl. Bukulji održano vojno-političko savetovanje GŠ NOV i PO za Srbiju sa štabovima 1. šumadijskog, Valjevskog i Cačanskog NOP odreda. Odlučeno je da se od Kosmajске čete 1. šumadijskog NOP odreda formira poseban Kosmajski NOP odred, a da se u šumadijskom NOP odredu formiraju dve čete — Kačerska i Rudnička.
3. maj — U s. Nauparu (kod Kruševca), u borbi protiv delova SDK, Rasinski NOP odred ubio 6 vojnika, dok je sam imao 1 ranjenog.
- Između s. Vrdnika i s. Pavlovaca (kod Rume) minirana pruga i uništene 2 lokomotive i 9 vagona teretnog voza s ratnim materijalom, a saobraćaj obustavljen 6 dana.
4. maj — Između s. Obreža i s. Grabovaca (u južnom Sremu) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV 1 PO Hrvatske napali grupu nemačkih i domobranskih žandarma. Poginulo je 16 žandarma, a zaplenjeno je 15 pušaka i puškomitraljeza.
5. maj — Između Kruševca 1 Aleksandrovca delovi Rasinskog NOP odreda na nekoliko mesta Bosekli tt veze,
- Između s. Belanovice i s. Bosute (kod Arandjelovca) Rudnička četa 1. šumadijskog NOP odreda iz zasede ubila 8 vojnika SDS. (Za odmazdu, nemački su vojnici u Kragujevcu 17. maja streljali 10. talaca.)
- Maj p. — OK KPJ za Cačak obnovio Cačanski NOP odred »Dragiša Mišović«.
6. maj — PK KPJ za Srbiju uputio politkomesaru GŠ NOV i PO za Srbiju pismo u kome daje uputstvo o radu Partije u NOV i ukazuje na potrebu za formiranjem bataljona i brigada u Sumadiji, što je dalo polet NOP-u i omogućilo veći priliv boraca u jedinice NOV.

- Us. Jarku (kod Srem. Mitrovice) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali i zapalili žand. stanicu, razoružali žandarme i zaplenili 12 pušaka s municijom.
U s. Novim Karlovcima (kod Indije) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske zapalili opštinu (sa arhivom) i zaplenili 9 pušaka i 4 pištolja.
- Ma pruzi Kruševac — Trstenik delovi Rasinskog NOP odreda demolirali ž. st. Čitluk.
- U šumi Markovici (blizu s. Kovačevca kod Mladenovca) od Kosmajске čete 1. šumadijskog NOP odreda i novodošlih boraca formiran Kosmajski NOP odred, jačine oko 60 boraca.
- 7. maj — Između s. Vračeva Gaja i Banatske Palanke (kod Bele Crkve) Južnobanatski NOP odred se prvi put prebacio u Rumuniju. Tom prilikom je u rejonu Medvednika (k. 209) razbio grupu od 20 rumunskih žandarma.
- g. maj — Kod s. Radevca (blizu Medveđe) padobranima se spustila engleska vojna misija pri četničkom štabu Draže Mihailovića za južnu i jugoistočnu Srbiju. Otada su saveznici avionima doturali četnicima pomoć u opremi, oružju i municiji, koju su ovi koristili u borbi protiv jedinica NOVJ u ovom delu Srbije.
- 3. maj — Iz s. Gadiša (kod Gnjlana) NOP odred »Emin Duraku* stigao na Sar-planinu i ušao u sastav Sarplaninskog NOP odreda.
— Us. Rajkovcu (kod Mladenovca) četnici zaklali saradnika NOP-a Darinku Radović, narodnog heroja, pošto su pred njenim očima zaklali i njene dve kćeri (jedna je imala 14 godina).
- 10. maj — U rejonu Lokve (k. 470), na rumunskoj teritoriji, jugoistočno od Bele Crkve, Južnobanatski NOP odred se sukobio s poternim jedinicama rumunske vojske. Zbog poterâ i otežanog snabdevanja on se povukao preko s. Kusića u Banat u rejon s. Grebenca.
- 11. maj — Us. Stragarima (kod Topole) Rudnička četa 1. šumadijskog NOP odreda ubila 1 stražara, spalila opštinsku arhivu i zaplenila 50.000 dinara.
- 12. maj — Na ž. st. Dražanj (na pruzi Beograd — Mala Krsna) 1. četa Kosmajskog NOP odreda iz zasede ubila 2 i ranila 1 vojnika nemačkog 977. landesšicen-bataljona. (Dva dana kasnije nemački komandujući general i zapovednik Srbije naredio je štabu nemačke 104. lovačke divizije da za odmazdu strelja 125 talaca i iseli s. Kamendo i s. Dubonu. Streljanje talaca je izvršeno 26. maja kod s. Dražnja.)
- 13. maj — Oko 5000 bugarskih vojnika s načelnikom okruga leskovačkog i oko 60 njegovih pratilaca izbili na pl. Radan s ciljem da unište 2. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda i izvrše rekonstrukciju borbe od 13. marta. Bataljon je izmanevrisao neprijatelja i njegovim prethodnicama naneo gubitke od 2 mrtva i 4 ranjena, a sam je imao 1 poginulog.
— Između s. Morovića i s. Višnjiceva Bosutski partizanski bataljon minirao prugu Sid — Srem. Rača i uništio lokomotivu i 9 vagona putničkog voza. Poginule su 23 ustaše.
- 13/14. maj — U Lazarevcu Valjevski NOP odred i Kačerska četa 1. šumadijskog NOP odreda napali odred SDS i stanicu poljske straže. Posle 2 i po časa borbe, zbog snažnog otpora neprijatelja, jedinice NOVJ su se povukle ka Stubličkom visu, pošto su prethodno porušile ž. stanicu, demolirale poštu i prekinule tt linije sa Arandelovcein. Ubijena su 3 vojnika SDS. dok su jedinice NOVJ imale 1 mrtvog i 3 ranjena.
- 14. maj — Na pruzi Mladenovac — Smederevska Palanka 2. četa Kosmajskog NOP odreda zapalila zgradu ž. st. Kusadak i porušila 4 skretnice i prugu. Saobraćaj je bio prekinut 13 časova.
- 15. maj — PK KPJ za Vojvodinu uputio otvoreno pismo članstvu KPJ u Bačkoj, u kome je ukazao na slabosti i dao uputstva da se pristupi temeljitijim pripremama za širi i masovniji otpor okupatoru.
— Na južnim padinama Avale (na putu Beograd — Mladenovac) 1. četa Kosmajskog NOP odreda zapalila nemački kamion koji je prevozio životne namirnice.
— Us. Jajincima (kod Beograda) streljan član MK KPJ za Beograd Durdelena Dinić Duka, narodni heroj.

- Maj p. p.* — Odlukom PK KPJ za Vojvodinu formiran Operativni štab za Vojvodinu, koji je rukovodio jedinicama NOV i PO do formiranja GS NOV i PO za Vojvodinu.
- Maj s.* — Glavnina bugarske 27. pešadijske divizije i 750 vojnika SDS preduzeli »čišćenje« pl. Vidojevice, pl. Pasjače, Puste Reke i Jablanice, gde je dejstvovao 2. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda. Da bi izbegao udar, bataljon se prebacio na pl. Kukavicu. Pošto je veći broj seljaka oterao u zatvor, neprijatelj se krajem maja povukao u polazne garnizone.
- U s. Bojniku (kod Lebana) četnička leteća brigada, jačine 40 četnika, na prevaru uhvatila 10 aktivista NOP-a, te 0 njih zaklala ili ubila, a jednog povelu sa sobom (trojica su uspela da pobegnu).
- U Sremu, po odluci OK KPJ za Srem, formirana Grupa udarnih bataljona, u koju su ušli dva bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske i jedna četa Bosutskog partizanskog bataljona.
- Maj <1. p.* — U Sremu, posle izdvajanja dva bataljona za Grupu udarnih bataljona, reorganizovan 3. NOP odred 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske, tako da je u svom sastavu imao dva bataljona (1. fruškogorski i 2. posavsko-podunavski), Bosutsku četvu, Pograničnu četvu i Diverzantsku grupu.
- 16. maj* — U s. Latkoviću (na pruzi Lajkovac — Ljig) Valjevski NOP odred i Kačerska četa 1. šumadijskog NOP odreda zapalili 2. stanicu, 2 magacina i 2 teretna vagona i posekli više tt stubova.
- 16/17. maj* — Na ž. st. Resnik (kod Beograda) 1 četa Kosmajskog NOP odreda porušila skretnice, zbog čega je saobraćaj bio prekinut 12 časova.
- 18. maj* — Kod ž. st. Belotinca (na pruzi Niš — Leskovac) delovi 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda napali bugarski transportni voz i ubili 4 a ranili 6 bugarskih vojnika. Za odmazdu, nemačke vlasti su streljale 350 ljudi
- U s. Progaru (u južnom Sremu) ustaške jedinice na zverski način pobile 44 lica i uhapsile i sprovele u Zemun 94 lica a selo opljačkale
- 20. maj* — U s. Strelcu (kod Babušnice) delovi 2 južnomoravskog NOP odreda napali bugarske policajce i službenike, te ubili 2 i ranili 1 policajca, zapalili opštinsku arhivu, razrušili mlekaru i zaplenili 7 pušaka, 3 pištolja, municiju i veću količinu namirnica.
- 20/21. maj* — U Leskovcu grupa boraca 2. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda ubila šefa nemačke tajne policije. (Po naređenju nemačke feldkomandanture Niš kao mera odmazde, 31. maja u Leskovcu je streljano 10 zatvorenika.)
- 21. maj* — U s. Mandelosu (kod Srem. Mitrovice) 1. bataljon Grupe udarnih bataljona napao i proterao policijske i ustaške delove, koji su ubijali i hapsili stanovnike sela, a potom u sastavu Grupe, nastavio pokret ka s. Kuzminu. Ustaše su, sa pristiglim pojačanjima iz Srem. Mitrovice, ponovo upale u s. Mandelos, gde su zverski pobile oko 100 i uhapsile oko 300 ljudi, zapalile oko 100 kuća i miniranjem srušile crkveni toranj, pod čijim je ruševinama našlo smrt dosta privedenih meštana.
- 22. maj* — U s. Zitoradi (kod Prokuplja) delovi 2. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda napali i razoružali odeljenje vojnika SDS.
- 22/23. maj* — U rejonu šume Lisnik (kod Srem. Rače) prebacio se preko r. Save u istočnu Bosnu transport od 1100 novih boraca i 100 kola, koji je pratila Grupa udarnih bataljona.
- 24. maj* — U Petrogradu (sada: Zrenjanin) nemačka policija streljala 100 lica kao odmazdu za ubistvo jednog nemačkog graničara stražara.
- U s. Milanovu (kod Leskovca) održan sastanak saradnika i simpatizera NOP-a, na kome je formiran ilegalni GNO odbor za Leskovac.
- 26. maj* — U s. Crnući (kod G. Milanovca) Rudnička četa 1. šumadijskog NOP odreda razbila oko 70 vojnika SDS i četničku 2. gružansku brigadu, nanevši im gubitke od oko 10 mrtvih i ranjenih.
- 29. maj* — U s. Razbojni (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda napali stanicu poljske straže i ubili 4 a ranili 1 stražara (ostali stražari odstupili su ka Kruševcu).

1943. maj

SRBIJA

maj 1943.

30. maj
- Kod s. Azanje (blizu Smederevske Palanke) 2. četa Kosmajskog NOP odreda, u borbi protiv nemačkih vojnika i vojnika SDS, ubila 20 i ranila 11 neprijateljskih vojnika, uz sopstvene gubitke od 1 ranjenog. Četa je uveče spalila zgradu ž. st. Radinac blizu Smedereva.
 - Na pruži s. Vrdnik — s. Pavlovci (kod Rume) Diverzantska grupa 3 NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske posekla oko 100 tt stubova.
31. maj
- Održana okružna konferencija AF2-a na kojoj je Izabran Okružni odbor AF2-a za istočni Srem.
- Maj k.
- Formiran novi Oblasni komitet KPJ za Bačku i Baranju.
 - Na Kameničkom visu (blizu Niša) OK KPJ za Niš održao sastanak na kome je razmotrio obnavljanje Ozrenskog NOP odreda i organizaciju političkog rada na terenu.
 - GŠ NOV i PO i PK KPJ za Srbiju naredili Štabu 1. južnomoravskog NOP odreda da iz sastava 3. (jastrebačkog) bataljuna uputi jednu četu na desnu obalu J. Morave sa zadatkom da Zaječarsko-timočkom NOP odredu pomogne u akcijama protiv neprijatelja i u daljem radu na jačanju NO pokreta u istočnoj Srbiji.
- Maj
- U s. Bajčincu (kod Prokuplja) formiran SK KPJ za dobrički srez.
 - U Kos. Mitrovici nemačke okupatorske vlasti streljale 42 rodoljuba, među kojima 10 članova KPJ.
 - U Gnjanu italijanske okupatorske vlasti uhapsile preko 30 pristalica NOP-a.

